

TÜRKİYE

2000 Mayısından bu yana meydana gelen önemli gelişmeler:

6 Nisan 2001'de Türkiye Mayın Yasaklama Anlaşmasına katılmak için süreci başlattığını duyurdu. Anti personel mayın üretimine son verdiğini de açıklamıştır. 2000 sonlarında Türkiye, Suriye sınırındaki mayınları temizlemek için bir proje açıkladı.2000 Ocağında Gürcistan'la sınırlardakimayınları temizlemek için bir deklarasyon imzalamıştır. Karamayınlara karşı bir kampanya Eylül 2000'de başlatılmıştır.

Mayın Yasaklama Politikası

Türkiye Cumhuriyeti, 6 Nisan 2001'de Mayın yasaklama Anlaşmasına katılmak için süreci başlatmıştır. Bu tebliğ Dışişleri Bakanı İsmail CEM ve onun Yunan meslektaşı George PAPANDREOU tarafından Yunan bakanın Ankara ziyareti sırasında yapılmıştır. İki ülkenin de onaylama ve katılma çalışmalarını başlatacakları açıklanmıştır.

Bu ilk adım uluslararası anlamda takdirle karşılanmıştır. ICBL elçisi ve Nobel Barış Ödülünü hakeden Jody WILLIAMS'İN tebrik ve destek mektubuna verdiği cevapta İsmail Cem, bunun bölgedeki güvenliği ve dengeyi sağlamak için önemli bir katkı olduğunu belirtmişti. En yakın zamanda bu süreci başlatacaklarını ve kısa bir zaman diliminde bitireceklerini belirtmişti. Eylül 2000 Türkiye, Birleşmiş Milletler daimi temsilcisi Murat SUNGUR başkanlığında oluşturulan bir delegasyonla ikinci Mayın Yasaklama Anlaşmasına katılan devletler toplantısına gözlemci olarak katılmıştır. Delegasyon,Türkiye'nin etkili ve katı uluslararası kontrol altında silahsızlanma hedefine varmak konusunda, kararlı olduğunu belirtmiştir. Bu politika anti personel mayınların tümüyle yok edilmesini de içermekte. 2000 Kasımında Türkiye BM Genel Toplantısının Mayın Yasaklama Anlaşmasına destek için çözümlerin lehine oy kullanmıştır, daha önceki yıllarda yaptığı gibi.

17 Mayıs 2001'deki Silahsızlanma konferansında SUNGUR Yunanistan ve Türkiye adına ortak bir açıklama yaptı ve her iki ülkenin anti personel mayınların gelişi güzel ve sorumsuzca kullanılmasının neden olduğu acı ve kayıpların bilincinde olduğunu söyledi. Bunların kullanımının tümüyle yasaklanması bölgede güvenin ve dengelerin sağlanmasında katkıda bulunacağını belirtti.

NGO Faaliyetleri

Eylül 2001'de,Türk organizasyonlar Ulusal Türk Yasaklama Kampanyasını başlattılar.Mayınsız Bir Türkiye, maddi ve lojistik destek İsviçre karamayınlarını yasaklama kampanyasından sağlandı.Ulusal ve Avrupa Birliklerinin, Türkiye İnsan Hakları Derneği ve Türk-Alman İnsan Hakları Derneğinin de desteğini almıştır.

Ekim 2000'de İnsan Hakları Derneği (IHD) olağan toplantısında bir mayın komitesi oluşturuldu. IHD tarafından yürütülen, altı organizasyon insanlarından meydana gelen bu komite İstanbul'da 7 Aralık 2000'de bir basın toplantısıyla tanıtıldı.

IHD tarafından halkı bu konuda aydınlatmak amacıyla kültürel ve politik etkinlikler düzenlendi, dağıtıldı. Mayın Yasaklama Antlaşması Türkçe'ye çevrildi ve "www.mayinsizbirturkiye.org" sitesinde yayınlandı. Ayrıca bu sitede bu konuyla ilgili başka bilgiler de verilmiştir.

Üretim, Transfer ve Stoklama

Haziran 2000'de Türk yetkililer Türkiye'nin artık anti personel mayınlar üretmediğini açıkladılar. Satışı ve transferi de yasaklanmıştır. Türkiye ve Nato müttefikleri bu anti personel mayınlara alternatifler bulmak için çalışmalar sürdürmektedirler.Fakat henüz elle tutulur bir sonuç elde edilmiş değildir.

Türkiye mevcut stokları hakkında henüz detaylı bir bilgi vermiş değil farklı oldukça büyük

olduğu tahmin ediliyor. Karamayını Denetleme,Amerika'nın Türkiye de 1100 tane Amerikan Hava Kuvvetlerine ait mayın stoku olduğunu rapor etmiştir.

Kullanım

Geçmiş yıllarda karamayınları hem Türk ordusu tarafından hem de Kürt güçleri tarafından oldukça çok kullanılmıştır. Türk ordusu mayınları Kıbrıs'ta da kullanmışlardı. Türkiye hükümet güçlerinin Türk arazilerinde Ocak 1998'den beri anti personel mayınlar döşemedikleri defalarca belirtilmiştir ve bunun aksini gösteren bir delil de bulunmamıştır.

Kara Mayını Sorunu ve Mayın Temizleme

Azerbaycan, Bulgaristan ve Gürcüstan'la yapılan ilgili görüşme ve anlaşmalar da sınırlara daha önce mayın döşendiği görülmekte.Fakat raporlardan anlaşılan Türkiye'nin güneydoğu sınırlarında ve İran, Irak ve Suriye ile olan sınırlarında en yoğun mayınlı alanlar oldukları. İnsan Hakları Derneği en çok etkilenen bölgeleri Bingöl, Batman, Diyarbakır, Hakkari, Mardin, Siirt, Şırnak ve Van olarak açıkladı.

1999 ve 2000'de mayın temizleme operasyonlarına dair bir kaç rapor hazırlandı.Fakat bölge ve diğer spesifik detaylar hakkında herhangi bir bilgi verilmemişti.

Basına Nisan 2000'de, sunulan bir rapor mayın temizleme işleminin 2000 ortalarında; Bingöl, Diyarbakır, Hakkari, Mardin, Siirt, Tunceli, Şırnak ve Van'da başlayacağını, bunun için özel askeri birliklerin hazırlandığını ortaya koymuştu.

2001 Nisan'ında ise Türkiye mayın temizleme kapasitelerini modernize etmeye çalıştıklarını, personel yetiştirdiklerini ve farklı otoriteleri koordine etmeye çalıştıklarını belirtti. 29 Ocak 2001'de Türkiye Gürcistan'la sınırlarındaki mayınları temizleme uç gelecekteki kullanımına izin verilmemesi konusunda bir antlaşma imzaladı. Halen bir antlaşma için Azerbaycan'la görüşmeler devam etmekte.

Mart 1999'da, Bulgaristan da anti personel mayın kullanılmaması ve ortak sınırlarındaki mayınların temizlenmesi ve yok edilmesine dair bir antlaşma imzalandı. Bunun akabinde her iki ülkenin parlamentoları bu antlaşmayı onayladı.2001 Temmuz'unda Türkiye bu sürecin henüz sonuçlandırılmadığını bildirmişti.

2 Nisan 2001'de Bulgaristan, Gürcistan, Romanya ve Rus Federasyonu ile Kara, Deniz işbirliği gücü kurmak için bir antlaşma imzalandı. Belirlenen görevleri arasında mayın karşıtı tedbirlerde bulunuyor.

Kasım 2000'de İç işleri bakanı Saadettin TANTAN, Suriye Sınırlarının mayınlardan temizlenmesi için yeni bir projenin haberini verdi ve bunun için Birleşmiş Milletlerden kaynak aradıklarını belirtti. Basın raporlarında mayınlı bölgeler Cizreden Hatay'a kadar bir bölgede ve sadece Hatay'da 70 kilometre karelik bir alanı kapsadığı belirtilmekteydi. Mayınlar 1958'de ve daha sonra 1984'ten sonra PKK ile çatışmalar sırasında döşenmişti. Mayınlı bölgelerin büyük kısmı verimli tarım alanlarıydı fakat yıllarca mayınlardan dolayı ekilememişti ilk temizlenecek bölge Cizre'den Akçakale'ye kadar olan bölge, sonra da Akçakale'den Akdeniz'e. Bu proje aynı zamanda Devlet Bakanı Mehmet KEÇECİLER'İN Suriye sınırında Öncü Pınar'la,2001 yılının başında yaptığı görüşme esnasında da açıklanmıştı 12 Haziran 2001'de Başbakan ECEVİT, Suriye sınırında Antakya'dan Silopi'ye kadar olan bölgedeki mayınlı bölgenin temizleneceğini ve buradaki verimli toprakların yerel halka teslim edileceğini bildirdi. 306.000 hektarlık alan 30.000 aile için gelir kaynağı olacaktır.

Daha önce, Ağustos 2000'de Nusaybin bölgesindeki halkın ordu komandoları tarafından, yeni askeri yasak bölgelerinde meydana gelecek mayın kazalarından devletin sorumlu olmayacağını kabul ettiklerine dair bir feragat imzalamaya zorlandıkları basında çıktı. Basın raporu aynı zamanda mayınlı alanın uzunluğunun 480 km ve eninin 300.500 metre olduğunu ve bunun temizlenmesinin çok güç olduğunu çünkü askeri haritaların kaybedildiği bildirilmiştir.

Kara Mayını Kurbanları

Türkiye'de 2000 ve 2001'de kara mayını kazaları nedeniyle ölenlere dair raporlar sürmüştür. İnsan Hakları Derneği Türkiye'de mayınlardan ve patlamamış toplar nedeniyle ölen ve yaralanan sivilleri aşağıdaki şekilde kaydetmiştir

1992-1997yılları arası mayın ve patlamamış topların neden olduğu sivil kayıplar

YIL	ÖLÜ SAYISI	YARALI SAYISI
1992	38	50'den fazla
1993	123	100'den fazla
1994	131	200'den fazla
1995	45	100'den fazla
1996	40	100'den fazla
1997	63	93

Türk hükümeti bu rakamların doğru olmadığını ve gerekli istatistikleri araştırıp ortaya koyacağını bildirdi.

Basın raporları 2000-2001'deki mayın kazalarını şu şekilde not etmekte: Kasım 2000'de Şanlıurfa yakınlarında bir asker mayınlardan ciddi bir şekilde yaralanmıştı, başka bir asker ise Kilis yakınlarında ayağını kaybetmişti, iki sivil ise Bitlis yakınında ciddi yaralanmıştı. Nisan 2001'de 5 askerin öldüğü, 2 tanesinin PKK ile çatışma sırasında yaralandığı bir sivilin ise mayınlardan dolayı öldüğü rapor edildi. 12 Haziran 2001'de Silopi yakınlarında 3 işçi öldü, 5 kişi yaralandı. 21 Haziranda Çukurca yakınında bir sivil öldü, bir diğeri ciddi yaralar aldı. Aynı hafta 3 kişi daha öldü 4 kişi yaralandı.

Mayın Harekatı Fonları ve Yardımı

Türkiye Mayıs 2001'e kadar 6 ay boyunca Arnavutluk Mayın Harekatı Komitesinin giderlerini karşıladı. Ljubljana'daki bölge konferansında delegasyon, Türkiye'nin Kosova ve diğer ülkelerdeki mayın çalışmalarında yer aldığı, fon ve personel olarak destekte bulunduğu açıklanmıştı.

Dipnotlar

1-6 Nisan 2001 tarihinde Ankara'da AP toprak mayınları konusunda Yunan dış işleri bakanı Papandreu ve Türk Dış işleri bakanı İsmail Cem tarafından katılım özeti örneğin:

2-Kanada yabancılar bakanı John Manley bölgedeki süreklilik ve güvenliliğe katkı sağlayacak ilk adım olarak nitelendirdi. Ottawa, Türkiye ve Yunanlıların mayın anlaşmasını gerçekleştirmesini alkışlıyor.

3-Örneğin; Kanada dışişleri bakanı John Manley'in, bölgedeki kalıcılık ve güven yapısına temel bir katkı yapacak olancesur bir adım olarak tanımladı. "Ottawa Mayın Antlaşmasına Türkiye Yunan yaklaşımını destekler" 13 Nisan 2001; Elif Ünal, "Türkiye-Yunan İşbirliği Şeffaf Mayıncılığa" Royter Ajansı 6 Nisan 2001.

4-Türk Dış işleri bakanı İsmail Cem'den Jody Williams'a ICBL bir mektup 7 Haziran 2001.

5-14 Eylül 2000 Genova, devletlerin ikinci toplantısı Büyükelci Murat Sungar tarafından bir özet.

6-17 Mayıs 2001 çalış ve yılının ikinci bölümü başlangıcındaki konferansa rapor edilen büyükelci Murat Sungar tarafından bir çalışma.

7-21-22 Haziran 2000 Slovenyada Ljubanyadaki bölge konferansındaki ilk panelde Türk katılımcılar tarafından bir çalışma.

8-Evrensel adlı günlük gazetede 16 Eylül 2000; Aydın Dere, "Mayınsız Türkiye", Özgür Politikadan Faruk Ata, 17 Eylül 2000 "Mayınsız Bir Türkiye için Kampanya"; Yeni Gündem günlük gazetesinden 8 Aralık 2000 "Mayınları Temizleyin", ve de Cumhuriyet gazetesi 27 Ocak 2001 "Mayın Bulan Bakteri-Topraktaki Tehlike" isimli makaleler.

9-Daha fazla bilgi için Mayın Yönetimi 1999 raporuna bak syf. 820 - 821, 2000 yılının yönetim raporu syf. 848

10-21 Ocak 2000 deki Slovenyadaki Toprak Mayıncılığı Bölge Konferansına Türkiye'nin iki delegesi ve ICBL hükümet lezyonu Susan Walker arasındaki tartışma.

11-Türkiye'nin Amerika Devletlerine geçişi temsilcisi Damla Say'dan Cenova'ya mayın yönetimi avrupa koordinatörüğüne 19 temmuz 2001 tarihli bir mektup

12-23 Nisan 2001 de Erdoğan İçsan Dönem milletvekilinden BM'ye Elisabeth Devcre'ye bir mektup 13-11 - 15 Eylül 2000 yılında Genova'da devletler ikinci toplantısında yönetim notları ve 26 Ekim 2000 de ilk komitenin onayladığı 14

- maddelik çalışmada bildirilen Türkiye tarafından bir çalışma
- 14-Yönetim raporına 2000 syf. 848'e bak
- 15-İnsan hakları kurul raporları 1992 - 97 Mahmut Oral tarafından yapılan İki yüzlü ticaret yapıyorlar başlıklı Cumhuriyet gazetesi 31 Ağustos 2000
- 16-Toprak MayınYönetim Raporu 2000 Syf. 848 - 850 ye bak
- 17-17 Nisan 2000 Yeni şafak günlük gazetesindeki mayınlar SOS veriyor adlı yazı.
- 18-Birleşmişler Milletler kalıcı temsilcisi Erdogan Iscan dan tarihsiz mayın yasağı İsveç üyesi Elisabeth Reusse-Decrey 'e bir mektup.Ancak 23 Nisan 2001 de alınan bir mektup.
- 19-29 Ocak 2001 tarihli Itar-Tass"Stratejik Ortaklık GelişimineGeorgia ve Türkiye'nin katılımı".
- 20-Türkiye misyonunun kalıcı başkonsolosu Damla Say 'dan,Avrupa Bölge Koordinatörü Doucet 'e 17 Temmuz 2001 tarihli Türkiye'deki mayın raporlerine yorumlarıyla bir mektup.
- 21-Ibid.
- 22-14 Eylül 2000 tarihli katılımcı devletlerin Cenova'daki ikinci toplantısında büyükelçi Murat Sungar'dan bir makale ve 21 Ocak 2000 tarihindeki mayın konusunda bölgesel konferansdaki Türk delegasyonlar tarafından bir makale.
- 23-Cenova'daki Türkiye masası şefi Damla Say dan 17 Temmuz 2000 tarihli Türkiyede mayın yönetimi raporu üzerine yorumlarıyla mayın yönetimine bir mektup.
- 24-23 Nisan 2001 tarihinde alınan ve tarihsiz gönderilen BM daimi temsilcisi Erdoğan İşcan'dan Elisabeth Reusse-Decrey İsveç bölümüne bir mektup.
- 25-Karadeniz olusumundaki katılımcı basın İstanbul 2 nisan 2001
- 26-4 Kasım 2000 tarihli Hürriyet günlük gazetesindeki Suriye ile dostluk adımı ve IHA haber ajansının 8 Şubat 2000 tarihli yayınından"Suriye sınırları mayınlardan temizlenecek"yazısı.
- 27-Sezai Şengün,Göksel ve Bozkurt Star haber ajansı 19 Kasım 2000 "Güneydoğu'yu kalkındırmak için ilginç bir proje hazırlandı"ve Zaman günlük gazetesinin 8 Ağustos 2000 tarihli "Tarıma Kazandırılmalı" yazıları.
- 28-"Devlet Bakanı Keçecilerin Öncü Pınar Gümrük kapısında ilan ettiği "Devlet Bakanı Keçeciler Gümrük Kapısında,Suriye ile Tampon Bölgedeki Mayınlı Saha Kaldırılacak"başlıklı 5 Şubat 2001 İhlas haber ajansı yazısı.
- 29-12 Ocak 2001 Türk Daily News gazetesindeki "Mayın konusundaki proje çevre köy halkını memnun ediyor" yazısı ile Kürt Gözlemcisi gazetesinin 12 Ocak 2001 tarihli Ecevit'in "Mayınlar Temizlenecek" yazıları.
- 30-Özgür Politika isimli Kürtçe-İngilizce basımı günlük gazetesinin "Mardin'deki Mayın Skandalı" adlı 26 Ağustos tarihli yazısı.
- 31-Prof.Serdar Necmioğlu raporunda belirttiği Hürriyet İstanbul basımındaki yazısına bağlı "Mayın Patlamalarındaki Yaralı Miktarı Türkiye" 1990 dan 1999 yılına kadar ki 1000 mayın yaralısının göstergesi Mayın Yönetimi Raporu 2000 nin not edilmesi gerekir.9 Ağustos 1999 tarihli Ankara basımında Prof.Necmioğlu böyle bir görünüşe rastladığını,ancak 1990-95 yılları arasında 210 1993-94 yılları arasında 68 mayın kurbanı kaydetmiş olduğunu belirtmiştir.
- 32-Mahmut Oral'ın Cumhuriyet gazetesinde 31 Ağustos 2000 tarihli rapor ettiği insan hakları kurucusu raporları 1992-97 "İki Yüzlü Ticaret Yapıyorlar" adlı yazısı, bu sivil kuruluşlar ,PKK üyeleri,polis,asker ve köy korucularıdır.
- 33-Cenova'daki kalıcı Türk temsilcisi Damla Say 'dan 17 Temmuz 2001 tarihli Türkiyedeki Mayın Yönetimi Raporun'daki yorumlarıyla Mayın Yönetimine bir mektup.
- 34-Net gazetesinin 14 Kasım tarihli "Şanlıurfa da II Jandarma Alay Komutanlığı önünde anti-personel mayın patladı ve bir uzman cavuş ciddi şekilde yaralandı"yazısı ve yine Net gazetesinin 4 Kasım 2000 tarihli "Kiliste Mayına Basan Bir Askerin Ayagı Koptu" yazısı ve yine Anadolu Basın Ajansının Yeni Gündem gazetesinden aldığı başlıksız 11 Kasım 2000 tarihli yazısı.
- 35-15 Nisan 2001 tarihli Hürriyet gazetesinin "5 Şehit ve 9 PKK lı Ölü"başlıklı yazısı ve Özgür Politika adlı kürtlerin günlük gazetesinin"Yine Mayın ve Bomba" başlıklı yazısı.
- 36-Anadolu Haber Ajansından 12 Haziran 2001 tarihli "Traktör Silopi Yakınlarında Mayına Çarptı"adlı yazısından.
- 37-IHA nın 21 Haziran 2001 tarihli "İki Tane Daha Sivil Mayın Kurbanı" adlı yazısından
- 38-BM daimi temsilcisi Erdoğan İşcan'dan 23 Nisan 2001 tarihli alınan mektup ve Tiran da 30 Nisan 2001 tarihli Arnavutluk Mayın Araştırmacısı Arben Braha ile röportaj.
- 39-21-22 Haziran 2000 tarihinde Slovenya'daki Türk delegasyonunun bildirisi.